

ದಾವಣಗೆರೆ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್‌ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ

ಸುರೇಶ್ ಟಿ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.

Abstract:

1799ರಲ್ಲಿ 4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಮರಣದ ನಂತರ ಅನೇಕ ಪಾಳೇಯಗಾರರು ದೂರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪಲಾಯನಗೈದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯದ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಬಂಡಾಯ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಬಾರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್‌ಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್‌ನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

Keywords: ಆಂಗ್ಲೋ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ, ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್.

ಪೀಠಿಕೆ

ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್‌ನ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಹಿಂದೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಪ್ರಸ್ತುತ ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚನ್ನಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್ ಜನಿಸಿದನು. ದೋಂಡಿಯಾ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಇತರಿಗೆ ವಾಘ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. 'ವಾಘ್' ಎಂದರೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ 'ಹುಲಿ' ಎಂದರ್ಥ. ದೋಂಡಿಯಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕ್ರಿ.ಶ. 1660ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರ ಸುಲ್ತಾನರು ಕೆಳದಿಯ ಮೇಲೆ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ದಂಡಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶಿವಾಜಿಯ ತಂದೆ ಷಹಾಜಿಯು ಚನ್ನಗಿರಿ ಸಮೀಪದ ಹೊದಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1664ರಲ್ಲಿ ಮರಣ

ಹೊಂದಿದನು. ಷಹಾಜಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ಮರಾಠ ಸೈನಿಕರ ಗುಂಪುಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪವಾರ್ ಕುಟುಂಬವು ಒಂದು. ಅಂತಹ ಪವಾರ್ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಚನ್ನಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮರಾಠ ಯುವಕನೇ ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್ ಮತ್ತು ಇವನ ತಂದೆ ದತ್ತೋಜಿ ಖಂಡೋಬಾ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಚಂದ್ರಬಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವನ ಮೊದಲ ಹೆಸರು "ದೋಂಡಿಯಾ ಪೀರಜೀ ಪವಾರ್" ಇವನು ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನಾಗಿದ್ದು, ಧೈರ್ಯ, ಶೌರ್ಯ, ಪರಾಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಣೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವನದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳಿಂದ ದೋಂಡಿಯಾ ಸೇನಾನಾಯಕನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ

Please cite this article as: ಸುರೇಶ್, ಟಿ. (2024). ದಾವಣಗೆರೆ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾ ವಾಘ್‌ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್‌ನೋವೇಟಿವ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 3(2), 78-82

ದೋಂಡಿಯಾ ಅನೇಕ ರಾಜರ ಗಮನ ಸೆಳೆದನು. ಹಲವಾರು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕನಾಗಿ, ಸೈನಿಕ ನಾಯಕನಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದನು. ಹೈದರಾಲಿ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾರೋಹಿ ದಳದ ನಾಯಕನಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಹೈದರಾಲಿಯ ಮರಣದ ನಂತರ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಮತ್ತು ದೋಂಡಿಯಾನ ನಡುವೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ಟಿಪ್ಪು ದೋಂಡಿಯಾನನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಿಸಿದನು. ದೋಂಡಿಯಾನನ್ನು “ಶೇಕ್ ಅಹಮದ್” ಎಂದು ಕರೆದನು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕ್ ಜಹಾನ್ ಖಾನ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. 4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೇ 4, 1799ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನಿಕರು ದೋಂಡಿಯಾನನ್ನು ಬಂದಿಖಾನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿದರು. ದೋಂಡಿಯಾ ತಕ್ಷಣ 4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿದನೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಖಾಸಗಿ ಸೈನಿಕ ಪಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದನು.

ಬಿದನೂರು ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಶಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜಮೀನ್ದಾರರನ್ನು, ರೈತರನ್ನು ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಅನೇಕ ಸೈನಿಕರನ್ನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ದೋಂಡಿಯಾ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠರಾದವರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ 4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚದುರಿಹೋಗಿದ್ದ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡನು. ದೋಂಡಿಯಾನಿಗೆ “ಉಭಯ ಲೋಕೇಶ್ವರ” ಎಂದು ಬಿರುದನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಅಂದರೆ “ಎರಡು ಪ್ರಪಂಚದ ರೀತಿ” ಎಂದರ್ಥ. ದೋಂಡಿಯಾನು ಅನೇಕ ಪಾಳೇಯಗಾರರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಮುಖಂಡರಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯ ಕೇಳಲು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಚನ್ನಗಿರಿ, ಹೊನ್ನಾಳಿ, ಬಸವಾಪಟ್ಟಣ, ಬೆಳಗುತ್ತಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ತರೀಕೆರೆ, ರಾಯದುರ್ಗ, ಆನೇಗುಂದಿ, ಮಲಬಾರ್, ಶಿವಗಂಗಂ, ಮದುರೈ, ಸೇಲಂ, ವಿರುಪಾಕ್ಷಿ ಮುಂತಾದವು. ದೋಂಡಿಯಾನ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬಂಡಾಯ ಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ಬಯಲುಸೀಮೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡತೊಡಗಿತು. ಮಲೆನಾಡಿನ ಪೂರ್ವಭಾಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಂದಿನ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾನ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬಹಳ ಉನ್ನತವಾಗಿದ್ದವು. ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಒಂದು ಸೈನ್ಯದ ತುಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ಹಾಸನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಸೈನಿಕ ತುಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಈ ಸೈನ್ಯವು ಕರ್ನಲ್ ಸ್ಪೀವನ್ ಸನ್ ಮತ್ತು ಕರ್ನಲ್ ಡಾರ್ಲಿಂಪಲ್ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ 300 ಸೈನಿಕರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇವರ ಜೊತೆಗೆ ಜುಲೈ 6, 1799ರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಿಂದ ಫಿರಂಗಿ ದಳಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿರುವ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಜುಲೈ 15, 1799ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಲ್ ಡಾರ್ಲಿಂಪಲ್ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಿಂದ 20 ಮೈಲಿ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ದೋಂಡಿಯಾನ 250 ಕುದುರೆಗಳು ಮತ್ತು 400 ಸೈನಿಕರು ಬಲಿಯಾದರು.

ದೋಂಡಿಯಾನಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಂಡ ರೈತವರ್ಗ ಸಹ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದಿತ್ತು. ಆದರಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾನ ಸೈನಿಕರು ಮತ್ತು ರೈತರು ಸೇರಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಳಲ್ಕರೆಯಿಂದ 1 ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರುವ

ಗೂಂಡೇರಿ ಕೋಟೆಯಿಂದ ದಾಳಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಡಾರ್ಲಿಂಗ್‌ಪಲ್ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಗೂಂಡೇರಿ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ಗೂಂಡೇರಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 40 ಜನ ಬಂಡೂಕೋರರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದನು. ಇವರ ವಿರುದ್ಧ ಕಠಿಣ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡರೆ ದಂಗೆಗಳು ದಮನಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಡಾರ್ಲಿಂಗ್‌ಪಲ್ ಅಮಾನವೀಯ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದನು. ಬಂಧಿಸಿದ 40 ಜನರಲ್ಲಿ 39 ಜನರಿಗೆ ಗೂಂಡೇರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣದಂಡನೆ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿದನು. ಅವರನ್ನು ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂದನು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದನು. ಏಕೆಂದರೆ 39 ಜನರನ್ನು ಕೊಂದ ಅಮಾನವೀಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದೋಂಡಿಯಾನ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ ಮತ್ತು ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು.

ಈ ಘಟನೆ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಡಾರ್ಲಿಂಗ್‌ಪಲ್‌ನು ದೋಂಡಿಯಾ ಚೆನ್ನಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜುಲೈ 17, 1799 ರಂದು ಚೆನ್ನಗಿರಿ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. 40 ಜನರನ್ನು ಕೊಂದು 40 ಜನರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದನು. ಆದರೆ ದೋಂಡಿಯಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಶಿವಮೊಗ್ಗಕ್ಕೆ ಪಲಾಯನಗೈದನು. ಕರ್ನಾಟಕ ಡಾರ್ಲಿಂಗ್‌ಪಲ್‌ನು ದೋಂಡಿಯಾನ ಗ್ರಾಮಾಂತರದ ಬಂಜಾರಿಗಳ ಸೈನ್ಯದಿಂದ 6000 ದನದ ಹಿಂಡನ್ನು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರ 2 ತುಕಡಿಗಳು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಜುಲೈ 10, 1799ರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಜುಲೈ 24, 1799ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ತಲುಪಿ ಒಂದು ತುಕಡಿಯು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಂದು ತುಕಡಿಯು ಆಗಸ್ಟ್ 1, 1799ರಲ್ಲಿ ಹರಿಹರದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಮೊದಲೇ 30 ಜುಲೈ 1799ರಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಹರಿಹರದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೈನ್ಯದ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿದ ತಕ್ಷಣ ದೋಂಡಿಯಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ತುಂಗಭದ್ರ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದನು. ಇದರ ನಡುವೆ 8 ಆಗಸ್ಟ್ 1799ರಲ್ಲಿ ಲೆ.ಕರ್ನಾಟಕ ಡಾರ್ಲಿಂಗ್‌ಪಲ್ 16 ಆಗಸ್ಟ್ 1799ರಲ್ಲಿ ಲೆ.ಕ.ವ್ಯಾಲೇಸ್ ಮತ್ತು ವಿಲ್‌ಹೆಲ್ಮ್ ಕೈಕಳಗಿನ ಬೆಂಗಾಲ್ ಸಿಪಾಯಿ ತುಕಡಿ ಹರಿಹರದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನದಿ ಬಯಲಿನ ಪ್ರದೇಶವಾದ 'ಹೊಳಲು' ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಆಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾನ ಅನೇಕ ರಕ್ಷಣಾಪಡೆಯ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಾಯಿತು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೋಂಡಿಯಾ 1200 ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು 300 ಕಾಲುಗಳ ಪಡೆಗಳು ಶಿಕಾರಿಪುರದ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ 17 ಆಗಸ್ಟ್ 1799ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಡಾರ್ಲಿಂಗ್‌ಪಲ್ ಇದರ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ದೋಂಡಿಯಾನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ನಂತರ ದೋಂಡಿಯಾ ವರದಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಮರಾಠ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ ನಾಡನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು ಮತ್ತು ಅದರ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನ ಐರಣಿ ಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಹರಿಹರದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸೈನ್ಯದ ಒಂದು ಗುಂಪು ತುಂಗಭದ್ರ ನದಿಯ ಬಲದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಗುಂಪು ತುಂಗಭದ್ರ ನದಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಹಾವನೂರು ಕೋಟೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯು ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ದೋಂಡಿಯಾ ಸವಾಲು ಹಾಕದೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವನ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಹಲವಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳು ದೋಂಡಿಯಾನ ಕೈವಶವಾದವು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು, ಹಾನಗಲ್, ಕುದಗೋಳ, ಶಿರಹಟ್ಟಿ

ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು ಬಹು ಬೇಗನೆ ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡನು. ದೋಂಡಿಯಾ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕುಂದಗೋಳ, ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಅವನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ದೋಂಡಿಯಾನ ಕಡೆಯ 600 ಜನರನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು ಮರಾಠ ರಾಜ್ಯದ ಪೇಶ್ವೆಯ ಅಧೀನನಾಗಿದ್ದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಪಂತ್ ನೆರವು ಕೋರಿದನು. 17 ಜೂನ್ 1800ರಂದು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಪಂತ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯೊಡನೆ ಕೈಗೊಡಿಸಿದನು. ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು ತಕ್ಷಣ ಹರಿಹರವನ್ನು ಅಕ್ರಮಿಸಲು ತೆರಳುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಇದೇ ರೀತಿ ನದಿಯ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ಅಗತ್ಯ ಬಂದರೆ ಹೊನ್ನಾಳಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ಯೋಚಿಸಿದನು. ನಂತರ ಹೊನ್ನಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಬಿದನೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯಾಣದ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದಾಗಿ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು 20 ಜೂನ್ 1800ರಂದು ಹರಿಹರದಿಂದ 6 ಮೈಲಿ ದೂರವಿರುವ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಗಸ್ತು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ರಕ್ಷಣಾ ಸೈನ್ಯವು ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆ ಹರಿಹರದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕ್ರಿ.ಶ. 1800 ಜೂನ್ 21ರಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಗಸ್ತು ಸ್ಥಳವಾದ ಪಾಮೇನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಸಾರಥಿ ಮಧ್ಯ ನದಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಿಡಾರವನ್ನು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿತು. ನಂತರ ಜೂನ್ 23ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹರಿಹರದ ತುಂಗಭದ್ರ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿದರು ಹಾಗೂ ಐರಣಿ ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಮರಾಠ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹರಿಹರದ ವಾಯವ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರನ್ನು ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು 26 ಜೂನ್ 1800ರಂದು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ 500 ದಂಗೆಕೋರರಿಂದ

ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರನ್ನು 28 ಜೂನ್ 1800ರಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ತನ್ನ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಐರಣಿ ಕೋಟೆಯ ತರಹ ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೋಂಡಿಯಾನ ದಂಗೆಕೋರರು ತುಂಗಭದ್ರಾದಿಂದ ವರದಾ ನದಿಯ ನಡುವಿನ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪಲಾಯನಗೈದರು. ಆದರೆ ಮಾಸೂರು ಹಾಗೂ ರಟ್ಟಹಳ್ಳಿ, ಶಿಕಾರಿಪುರದ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ (ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ) ರೈತರ ತಾಳ್ಮೆಯು ಇನ್ನೂ ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ನಡುವೆ ದೋಂಡಿಯಾ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರೋಧಗಳಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗಲ್ ಹಾಗೂ ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಪಾಳೇಗಾರರ ಮತ್ತು ರೈತರ ಸಂಘಟನೆಯ ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯು ದೋಂಡಿಯಾನನ್ನು ಹೀಗೇ ಬಿಟ್ಟರೆ 2ನೇ ಹೈದರಾಲಿಯಾಗುವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದನು.

ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ದೋಂಡಿಯಾನ ವಿರುದ್ಧ ಅನೇಕ ಬಲವಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ಶಿಕಾರಿಪುರ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಹರಿಹರ, ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರು, ಹಾವೇರಿ, ಕರ್ಜಗಿ, ಸವಣೂರು, ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ, ಶಿರಹಟ್ಟಿ, ಡಂಬಳ, ಕಿತ್ತೂರು, ಸವದತ್ತಿ, ಜಾಲಿಹಾಳದಿಂದ ಬೆನ್ನತ್ತಿದರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ 10 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1800ರಲ್ಲಿ ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಕೋಣಗಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊಂದರು. ಹೀಗೆ ದೋಂಡಿಯಾ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಭಾರತದ ಬಂಡಾಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಡಿದನು. ವಸಾಹತು ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ಸಿದ್ಧಿವೇಳುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ದಾವಣಗೆರೆ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಕಿಚ್ಚು ಹಚ್ಚಿದ ಧೀಮಂತ ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಮುದ್ದಾಚಾರಿ, ಬಿ. (1912). ಮೈಸೂರು ಮರಾಠ ರಿಲೇಶನ್ಸ್ ಇನ್ ಸೆವೆಂಟೀನ್ ಸೆಂಚೂರಿ. ಸಂಪುಟ-1, ಪು.ಸಂ.110.
- ಶ್ರೀಧರ್ ತೇಲಕರ. (1993). ಹಿಂದವಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಜನಕ ಷಹಾಜಿರಾಜೆ ಬೋಸಲೆ. (ಅನು, ಮು.ಶೆ.ಕೇದನೂರು). ಕೇದನೂರು ಮುದ್ರಣಾಲಯ.
- ಮೋಹನ್ ಕುಮಾರ್ ಕದಮ್, ಆರ್. (2010). ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಾಠ ಮೂಲ. ಸಾಧನಾ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಸೂರ್ಯನಾಥ್‌ಕಾಮತ್ (1992). ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು. ಎಸ್.ಎಸ್ ಪ್ರಕಾಶನ.
- Nidon, D. R. (1998). *History of Jamkhandi State*. (Unpublished Ph.D thesis) Shivaji University.
- Muddachari. B (1969) *Mysore Marath Relations in The 17th Century Mysore*. (Unpublished Ph.D thesis). Mysore University.
- Ghorpade M.S. (1998). *History of Mudhol State*. Shivaji University